

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Zenica, Aska Borića 28.
Tel. 032 244 544, 032 201 320,
032 201 321, Fax: 032 201 322
www.zedo-ovisnost.ba
e-mail zdkovisnosti@bih.net.ba

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU
Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona
za 2014. godinu

Zenica, februar 2015. godine

Sadržaj

I. U V O D.....	3
I 1. DJELATNOST ZAVODA.....	3
I 2. ORGANIZACIJA I RAD ZAVODA.....	4
I 3. FINANSIRANJE ZAVODA.....	4
I 4. KADROVSKA STRUKTURA ZAVODA.....	4
I 5. RADNO VRIJEME ZAVODA.....	5
I 6. PROSTOR ZA RAD ZAVODA.....	5
I 7. STRUČNA EDUKACIJA UPOSLENIKA, UČEŠĆE NA SEMINARIMA.....	6
II ODJELJENJE ZA PREVENCIJU.....	7
II 1. EDUKACIJA IZVIĐAČA.....	7
II 2. EDUKACIJA UČENIKA OD 13 DO 18 GODINA.....	7
II 3. EDUKACIJA VIJEĆA UČENIKA – VRŠNJAČKA EDUKACIJA.....	7
II 4. EDUKACIJA VIJEĆA RODITELJA.....	7
II 5. KONTINUIRANA EDUKACIJA UČENIKA.....	7
II 6. EDUKACIJA UPOSLENIKA KAZNENO-POPRAVNIH ZAVODA.....	8
II 7. KONTINUIRANA PREVENCIJA I PROMOCIJA PUTEM INTERNETA.....	8
II 8. ISTRAŽIVANJA.....	8
II 9. EDUKACIJA VJERSKIH LICA.....	9
II 10. EDUKACIJE I STRUČNI SKUPOVI.....	9
II 11. EDUKACIJA STUDENATA.....	9
II 12. PROMOTIVNE I IZDAVAČKE AKTIVNOSTI.....	9
II 13. BIBLIOTEKA.....	10
II 14. SARADNJA SA MEDIJIMA.....	10
II 15. KAMPANJE:.....	10
II 16. RAD SAVJETOVALIŠTA.....	11
II 17. PREVENTIVNA POLITIKA.....	11
III SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN.....	12
III 1. ODJELJENJE ZA AMBULANTNI TRETMAN.....	12
III 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi.....	12
III 1.2. Broj pacijenata.....	12
III 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2014. godine.....	13
III 1.4. Testiranje na psihoaktivne supstance.....	13
III 1.5. Decentralizacija i terenski rad.....	14
III 1.6. Supstituciona terapija.....	14
III 1.7. Testiranje na markere hepatita B, C i HIV-a.....	16
III 1.8. Rad psihologa u Ambulanti.....	17
III 1.9. Rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante.....	17
III 1.10. Saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda.....	17
III 2. ODJELJENJE ZA STACIONARNI TRETMAN - DETOKS.....	17
IV ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU.....	24
IV 1. USLUGE U AMBULANTNOM TRETMANU.....	25
IV 2. USLUGE U STACIONARNOM TRETMANU.....	25
IV 3. USLUGE U LOKALNOJ ZAJEDNICI.....	25
IV.3.1. Usluge smještaja u terapijske zajednice.....	25
V IZVJEŠTAJ O EKONOMSKO FINANSIJSKOM POSLOVANJU ZA 2014. GODINU.....	27
VI REZIME.....	29

I. U V O D

Javna zdravstvena ustanova Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti (u daljem tekstu: Zavod) je javna zdravstvena ustanova osnovana Odlukom o osnivanju Zavoda od strane Skupština Zeničko-dobojskog kantona 13.10.2005. godine pod brojem 01-37-28382/05, a koja je objavljena u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona br. 11/05“.

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona broj 01-37-16098/12 od 20.07.2012. godine promijenjen je naziv ustanove u **Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona**, usklađena je djelatnost Zavoda na osnovu Odluke o klasifikaciji djelatnosti BiH („Službene novine BiH“ broj:47/10) i definisani su izvori i načini obezbjeđivanja sredstava za rad i raspolaganje viškom prihoda nad rashodima. U skladu sa pomenutom Odlukom Zavod je izvršio usklađivanje svih općih akata ustanove.

Upis u sudski registar izvršen je dana 05.12.2005. godine po brojem U/I-2193/05. od kada i počinje zvaničan rad Zavoda. U skladu sa već pomenutom Odlukom izvršena je preregistracija Zavoda u Općinskom sudu u Zenici rješenjem o izmjenama podataka br. 043-0-Reg-12-000898 od 3.9.2012. god.

Osnivač Zavoda je Skupština Zeničko-Dobojskog kantona. Sjedište Zavoda je u Zenici, u Ulici Aska Borića 28. Identifikacioni broj Zavoda je: 4218500470003.

I 1. Djelatnost Zavoda

Statutom Zavoda, na koji je Skupština Zeničko-dobojskog kantona dala svoju saglasnost, a u skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama, utvrđena je djelatnost Zavoda:

- stacionarnu i ambulantno-polikliničku zdravstvenu zaštitu sa rehabilitacijom oboljelih ovisnika,
- prevenciju dijagnostiku, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju ovisnika,
- provođenje programa edukacije i metadonskog programa prema standardima Svjetske zdravstvene organizacije,
- vođenje registra bolesti ovisnosti, ostvarivanje saradnje sa svim zdravstvenim ustanovama i specijaliziranim ustanovama iz oblasti borbe protiv bolesti ovisnosti (osnovne i srednje škole, prosvjetno-pedagoški zavodi, visokoškolske ustanove, centri za socijalni rad, nevladine organizacije, udruženje građana i roditelja),
- provodi istraživački rad na polju ovisnosti,
- organizuje/ili provodi programe smanjenja štete za lica koja injektiraju droge
- organizovanje stručnih savjetovanja, seminara, javnih tribina, predavanja i drugih aktivnosti od značaja za ostvarivanje djelatnosti Zavoda.

U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Odlukom o klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 47/10), djelatnost Zavoda obuhvata sljedeće poslove:

- 87,20. djelatnost u ustanovama sa smještajem za osobe sa teškoćama u razvoju, duševno bolesne i osobe ovisne o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima s uključenim određenim stepenom zdravstvene njege.

- 86,90. ostale djelatnosti zdravstvene zaštite.

I 2. Organizacija i rad Zavoda

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja izvršo je usklađivanje svih općih akata Zavoda. U predviđenom zakonskom roku usvojeni su svi opći akti predviđeni ovom Odlukom osnivača.

U skladu sa opštim aktima Zavod svoju javno-zdravstvenu djelatnost obavlja putem organizacionih jedinica, službi i odjeljenja i to:

01. Odjeljenje zajedničkih poslova
02. Služba za ambulantni i stacionarni tretman
 - 02.1 Odjeljenje za ambulantni tretman
 - 02.1.1 Odjel: Ambulanta za alkoholizam
 - 02.2 Odjeljenje za stacionarni tretman-Detoks
03. Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje
04. Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju
 - 04.1 Odjel: Centar za resocijalizaciju.

I 3. Finansiranje Zavoda

Kao i tokom ranijih godina i u 2014. godini sredstva za rad Zavod je ostvario:

- iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona
- ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona,
- iz drugih izvora, na način i pod uvjetima određenim zakonom, aktom o osnivanju i statutom Zavoda.

I 4. Kadrovska struktura Zavoda

Tabela broj 1. Struktura zaposlenih na dan 31.12.2014. godine		
Zanimanje	Stručna sprema	broj
Direktor-ljekar specijalista	VSS	1
Ljekar specijalista nuropsihijatar	VSS	2
Diplomirani psiholog	VSS	3
Diplomirani socijalni radnik	VSS	1
Socijalni radnik	VŠ	1
Diplomirani pedagog - psiholog	VSS	1
Diplomirani socijalni pedagog	VSS	1
Diplomirani pravnik	VSS	1
Viša medicinska sestra	VŠ	1
Medicinski tehničar	SSS	19
Dipl. ekonomista	VSS	1
Tehnički sekretar	SSS	1
Administrativni radnik-blagajnik	SSS	1
Spremačica	SSS	2
Ukupno		36

Struktura kadra u Zavodu:

- VSS radnika je **11** zaposlenih ili 30,55%,
- VŠ radnika je **2** zaposlena ili 5,55%, (**VSS i VS zajedno čine 36,11% zaposlenih.**)
- SSS radnika je **23** zaposlena ili 63,88%.

Od toga su:	zdravstveni radnici	23 zaposlena ili 63,88%
	zdravstveni saradnici	7 zaposlenih ili 19,44%,
	ostali radnici	6 zaposlenih ili 16,66%.

U 2014. godini zaposlen je jedan diplomirani pravnik.

Kada je u pitanju stručno obrazovanje u 2014. godini od ukupnog broja zaposlenih u Zavodu je jedan doktor medicinskih nauka, pet su magistri nauka, jedan magistrant i četiri doktoranta a očekuje se da jedan zaposlenik odbrani doktorsku tezu (doktorska teza završena u procesu odbrane).

I 5. Radno vrijeme Zavoda

Radno vrijeme Zavoda prilagođeno je potrebama korisnika u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o radu.

Uposlenici Odjeljenja zajedničkih poslova, Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje i Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju rade od 7 i 30 do 15 i 30 radnim danom.

Odjeljenje za ambulantni tretman radi sa pacijentima od 7 do 15 h radnim danima. Utorkom i četvrtkom dodatno se radi do 17 h (Savjetovalište od 15 do 17 h). Vikendom i praznicima podjela terapije obavlja se od 8 do 11 h.

Odjeljenje za stacionarni tretman radi 24 h dnevno sa smjenskom organizacijom posla.

I 6. Prostor za rad Zavoda

Zavod nema vlastiti prostor pa radi i djeluje u iznajmljenim prostorima!

Rad Zavoda odvija se u Zenici na dvije odvojene i udaljene lokacije: ambulantni dio u zgradi "Socijalnog" u prostoru dobijenom na korištenje od Zavoda zdravstvenog osiguranja (oko 160 m²) i stacionarni dio sa šest kreveta u iznajmljenom prostoru Kantonalne bolnice (oko 100 m²). U decembru mjesecu počeli su radovi na proširenju Detoks odjeljenja za dodatna četiri kreveta. Sredstava za izvođenje radova obezbijeđena su od strane UNDP-BIH (oko 61 000 KM). Za ambulantni prostor nema troškove iznajmljivanja a za stacionarni plaća se Kantonalnoj bolnici (oko 25 000 KM na godišnjem nivou!) .

Rad u terenskim ambulantama se odvija u općinskim domovima zdravlja u prostorima koji su Zavodu stavljeni na raspolaganje.

Saradnja sa Kantonalnom bolnicom i domovima zdravlja je dobra i korektna. Ugovorima se regulišu međusobni odnosi. Uslugu izdavanja lijeka plaćamo domovima zdravlja.

Zavod zbog svoje specifičnosti i prostorne širine kantona obavlja djelatnost na osam prostorno odvojenih lokaliteta za kanton (dva u Zenici i još u šest gradova) i dodatno u dva kazneno-popravna zavoda (Zenica i Busovača) – ukupno 10. Povremeno se uključe gradovi Zavidovići i Vareš pa je to čak 12 lokacija! Za sve se vodi uredna dokumentacija.

Tabela broj 2. Prostori u kojim se obavlja djelatnost Zavoda	
Općina Zenica, Aska Borića 28 (prostor dobijen na korištenje od Zavoda za zdravstveno osiguranje)	Odjeljenje za ambulantni tretman Odjeljenje zajedničkih poslova Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje Odjeljenje za rehabilitaciju
Općina Zenica, (iznajmljeni prostor Kantonalne bolnice Zenica)	Odjeljenje za stacionarni tretman- Detoks
Općine Tešanj, Visoko, Breza, Kakanj, Maglaj, Doboj-Jug. Zavidovići i Vareš trenutno nemaju pacijente.	Ambulante lokalnog doma zdravlja

I 7. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima

Najvažniji resurs naše ustanove su ljudi i edukacija koju posjeduju. Zavod je od samog početka ulagao u edukaciju i profesionalno usavršavanje svog osoblja. Svim uposlenicima dostupan je internet sa aktuelnim naučnim i stručnim radovima i informacijama.

Ljekari su učestvovali: III Akademija o ovisnosti na Jahorini, (predavač našeg Zavoda), III simpozij o bolestima zavisnosti sa međunarodnim učešćem Banja Luka, (predavač našeg Zavoda), XXX Simpozijum o bolestima zavisnosti sa međunarodnim učešćem – Novi Sad, (Fruška Gora). Tri ljekara započela su subspecializaciju iz oblasti ovisnosti 2013. i trajaće do septembra 2015. godine. Za učešće na seminarima imali smo sponzore.

Psiholozi: XXX Simpozijum o bolestima zavisnosti sa međunarodnim učešćem – Novi Sad, (Fruška Gora), Sarajevo: Familijarna konstelacija u radu sa ovisnicima, Beograd: Nastavak edukacije iz Transakcione analize.

Medicinsko osoblje i saradnici: sportski susreti u Neumu

Socijalni radnici: Drvenik: godišnji seminar Društva socijalnih radnika Zeničko-dobojskog kantona.

Ekonomista i ekonomski tehničar redovno pohađaju seminare za računovođe (Neum i Zenica) s ciljem unapređenja iz svoje oblasti. Ovi skupovi su na nivou kantona i BiH.

Edukacija drugih: Zavod je nastavio sa edukacijom uposlenika centara za bolesti ovisnosti prema rješenju Federalnog ministarstva zdravstva.

1. U našoj ustanovi tokom 2014. edukovani su uposlenici centara za mentalno zdravlje iz Odžaka, Orašja, Banovića, Tuzle i Goražda.
2. Edukacija uposlenika pet ministarstava Vlade tuzlanskog kantona: prikazano je funkcionisanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona kao korisno iskustvo za osnivanje Zavoda za bolesti ovisnosti u Tuzlanskom kantonu.
3. Uposlenik Zavoda učestvovao je u projektu implementacije supstitucione terapije u zatvorima u F BiH i pravljenju brošure za rad. U tom projektu naši uposlenici edukovali su uposlenike kazneno-popravnih ustanova Zenica, Busovača i Orašje.

II ODJELJENJE ZA PREVENCIJU

Cilj aktivnosti Zavoda u oblasti primarne prevencije je spriječiti ili smanjiti potrebu za uzimanjem droga, dok smanjenje dostupnosti rade organi MUP-a, sudovi itd.

Preventivni programi Zavoda su usmjereni prema slijedećim ciljanim grupama:

općine i kanton, sistem obrazovanja, sistem sportskih udruženja, sistem vjerskih zajednica, studenti, i opća populacija.

Vrste programa su: edukacija edukatora, opća edukacija, razvoj zdravih životnih stilova mladih, poticanje sportskih aktivnosti i omasovljavanja sporta, izrade edukativnih resursa (dokumentarni filmovi, brošure, itd,), izdavačka djelatnost, kampanje, veb-informisanje, medijske aktivnosti, naučna djelatnost, preventivna politika, savjetovanište i antidroga telefon.

Provedene su sljedeće aktivnosti:

II 1. Edukacija izviđača

Tokom ljetnog kampa izviđača na Boračkom jezeru obavljeno je pet posjeta kojom prilikom su održane radionice. U ove aktivnosti je uključeno 202 izviđača.

U izvještajnom periodu je organizovana edukacija i podjela edukativno-promotivnog materijala na međunarodnoj manifestaciji „Nemilska alka 2014“. Ovom aktivnošću je obuhvaćeno preko 50 učesnika. Broj posjetilaca je smanjen u odnosu na prethodnu godinu zbog poplava koje su se desili u tom području.

II 2. Edukacija učenika od 13 do 18 godina

U izvještajnom periodu je obavljeno niz edukacija sa učenicima a kroz projekat „Prevencija bolesti ovisnosti kod učenika uzrasne populacije od 13 – 18 godina“. Posjećeno je osam osnovnih škola na području općine Zenica. Ukupno je realizovano 28 radionica u kojima je bio uključen 701 učenik. Edukacija se provodu uz odobrenje Pedagoškog zavoda. Nakon realizacije radionica u Zenici projekat bi prema planu trebao biti implementiran i u ostalim općinama Zeničko-dobojskog kantona.

II 3. Edukacija Vijeća učenika – vršnjačka edukacija

Projekat „Prevencija bolesti ovisnosti kroz vršnjačku edukaciju“ realizovan je u 14 osnovnih i 11 srednjih škola iz Zenice i 4 osnovne i 3 srednje škole u Kaknju (do 05.12.). Ukupno je uključeno 835 članova Vijeća učenika. Osnovna ideja projekta je da će članovi Vijeća nakon provedene edukacije istu replicirati u svojim odjeljenjima, tj. vršnjaci će educirati vršnjake. Ideja se zasniva na zvaničnim protokolima rada Vijeća učenika. Ovim projektom je broj indirektno educiranih učenika velik i obuhvata oko 700 školskih odjeljenja (do ukupnog broja indirektno educiranih učenika može se doći tako da se broj odjeljenja pomnoži sa prosječnim brojem učenika u razredu). Članovi Vijeća učenika su pored znanja dobili i printane materijale čime su im kompetencije značajno pojačane. Projekat bi prema planu trebao biti implementiran u svim općinama Zeničko-dobojskog kantona.

II 4. Edukacija Vijeća roditelja

U izvještajnom periodu je educirano 20 članova Vijeća roditelja i to u OŠ „Ćamil Sijarić“ u Nemiljoj. Ove edukacije se provode u popodnevnim satima.

II 5. Kontinuirana edukacija učenika

U saradnji sa JU „Đački dom“ Zenica organizovane su dvije radionice u kojima je uključeno 39 štićenika ove ustanove. Također smo imali dvije radionice u OŠ „Vladimir Nazor“ sa 40 učenika.

Također je u okviru individualnih edukacija i savjetovanja Odjeljenje posjetilo preko 30 učenika. Značajan broj učenika je posjetio Zavod zbog pisanja seminarskih radova ili projekata u školi. Svaki učenik je pored edukacije dobio i printani materijal.

II 6. Edukacija uposlenika kazneno-popravnih zavoda

Obzirom da je Zavod u saradnji sa KPZ Zenica i KPZ Busovača implementirao programe supstitucijske terapije edukacija osoblja se vrši kontinuirano, a tokom juna mjeseca je izvršena i dodatna jednodnevna edukacija osoblja pomenutih zatvora. U istoj je učestvovalo 40-tak uposlenika. Također je po istom modelu izvršena i edukacija uposlenika KPZ Orašje sa 20-tak učesnika.

II 7. Kontinuirana prevencija i promocija putem interneta

a) veb-stranica: www.zedo-ovisnost.ba

Veb-stranica se ciljano koristi za informisanje i edukaciju. Svi propagandni materijali, obavještenja, informacije pohranjeni su na stranici i dostupni zainteresovanim pojedincima i ustanovama. Materijale koriste razni profili stručnjaka, a služe i za pripreme nastave u školama, vjerskih predavanja, predavanja koje organizuje policija, centri za socijalni rad i slično. Do 31. 12. 2014. godine zabilježeno je 66 763 posjeta.

b) Facebook stranica: www.facebook.com/Zavod_Za_Bolesti_Ovisnosti

Cilj je da pomoću novih medija i novog načina komuniciranja lakše i brže dopremo do mlađe populacije i ponudimo preventivne programe. Na stranici su ponuđeni svi pisani materijali Zavoda. Do 31. 12. 2014. godine je ovoj stranici pristupilo **921 osoba/prijatelja**. Putem ove stranice posjetioci postavljaju pitanja koje administrator usmjerava ka određenom profilu stručnjaka a potom se odgovor dostavlja posjetiocu. U izvještajnom periodu je putem fejsbuka obrađeno više od 60 tematskih cjelina i postavljeno preko 200 slika uz niz svakodnevnih statusa, komentara i odgovora u vezi sa ovisnostima.

c) Youtube kanal: <https://www.youtube.com/user/zedoovisnost>

S obzirom da Zavod usmjerava značajne aktivnosti i na izradu video materijala otvoren je kanal na stranici youtube na kojem se mogu naći i pregledati ti materijali.

d) Wikipedia:

http://bs.wikipedia.org/wiki/Zavod_za_bolesti_ovisnosti_Zeni%C4%8Dko-dobojskog_kantona

Kako bi usluge i aktivnosti Zavoda bile dodatno prepoznate i tako povećali svijest većeg broja osoba o važnosti rane prevencije Zavod je postavio informaciju i na popularnoj elektronskoj enciklopediji Wikipedija.

e) Google maps

I ova aktivnost je pokrenuta kako bi Zavod bio dodatno vidljiv i dostupan a u pravcu rane prevencije. Sada se Zavod može locirati preko ove internet usluge.

II 8. Istraživanja

Svake godine provode se epidemiološka istraživanja koja pokazuju koliko učenici koriste duhan, alkohol, marihuanu a od 2014. godine uključili smo i internet.

a) Istraživanje: „Upotreba duhana, alkohola i marihuane među učenicima prvih i trećih razreda srednjih škola na području općina Zenica, Tešanj i Visoko“

- b) Istraživanje: „Istraživanje zadovoljstva pacijenata uslugama Zavoda“
- c) Istraživanje: „Rasprostranjenost upotrebe kompjutera/interneta, alkohola, cigareta i marihuane“

II 9. Edukacija vjerskih lica

U izvještajnom periodu je edukacija obavljena tokom terenskog rada i učešća vjerskih lica u redovnim edukacijama.

II 10. Edukacije i stručni skupovi

U izvještajnom periodu je član Odjeljenja bio prisutan na konferenciji o ovisnostima u organizaciji Evropske komisije i njenog tehničkog odjela TAIEX-a sa nazivom: TAIEX Workshop on improving the quality of drugs addiction treatment in the process of EU.

Također je član Odjeljenja bio prisutan i na simpozijumi Dječija i adolescentna psihijatrija i psihologija u organizaciji Akademije nauka i umjetnosti BiH

Članica Odjeljenja je na simpozijumu Multidisciplinarni pristup ovisnostima „Da li smo na pravom putu?“ imala prezentaciju sa nazivom *Tretman alkoholizma u Zenici – dostignuća i planovi za budući razvoj*. Simpozijum je organizovalo Udruženje klubova liječenih alkoholičara Federacije BiH.

Član Odjeljenja je bio i na Simpozijumu o alkoholnoj ovisnosti u Novom Sadu.

Također je član Odjeljenja bio na edukaciji iz Familijarne konstelacije u Sarajevu.

II 11. Edukacija studenata

U izvještajnom periodu je ostvarena saradnja i sa IPF-om u Zenici te je osoblje Odjeljenja prevencije učestvovalo u edukaciji studenata. Ukupno su bile 4 grupe studenata (22 studenta).

II 12. Promotivne i izdavačke aktivnosti

U izvještajnom periodu je dizajniran i štampan novi plakat a povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga. Na plakatu se nalazi djevojčica koja simbolično razgrće zavjesu i dobiva pogled u lijepi morski krajolik, a ostavlja iza sebe tmurni morski krajolik. Plakat pokazuje razliku između svijeta droge i svijeta bez droga i mogućnost donošenja zdravih odluka. Štampano je 50 plakata A3 formata.

Sa istom temom je napravljen i tzv. pingvin a koji će koristiti za javne aktivnosti.

Također su dizajnirana i štampana tri banera koja se koriste tokom sportskih događaja, edukativnih aktivnosti, javnih tribina i sl.

Dizajnirana je i štampana afiša sa nazivom *Upotreba duhana, alkohola i marihuane među učenicima srednjih škola na području ZDK* u kojoj su predstavljeni rezultati istraživanja. Afiša je štampana u tiraži od 1000 komada.

Dizajniran je i štampan novi broj glasila Informator, broj 6. Novi broj Informatora je tematski posvećen rezultatima istraživanja. Informator se lijepi na oglasne table i javna mjesta na području cijelog kantona.

Pripremljen je i štampan novi broj glasila **Bilten**, broj 13. Obradeno je 15 tema uz učešće spoljnih saradnika, kao i u Biltenu broj 14 sa 27 tematskih cjelina. Ovo je deveta godina ovog stručnog časopisa. Bilten se lektoriše a ima i svoj ISSN broj. Štampa se u tiražu od 500 komada, broj 13 je imao 24 stranice a broj 14 je imao 36 stranica. Distribuira se u stotinjak različitih institucija a dostupan je i u elektronskoj formi. Također obavezni primjerci se dostavljaju Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci BiH. Tokom aprila je urađena i pismena uputa o procedurama izrade Biltena.

Knjiga *Tragom suza* je u elektronskoj formi prisutna na web-stranici Zavoda ali i drugim web stranicama koje se bave razmjenom elektronskih knjiga.

II 13. Biblioteka

Aktivnost se provodi u kontinuitetu, podrazumijeva nabavku literature za pacijente i radnike Zavoda a koje se mogu svakodnevno koristiti. Također je dostupna i elektronska biblioteka na veb-stranici sa izdanjima Zavoda.

II 14. Saradnja sa medijima

Zavod veliku pažnju posvjećuje medijima jer predstavljaju vrstan put za prevenciju. U tom pravcu je ostvarena aktivna saradnja sa RTV Zenica i NIP Naša riječ. Sa RTV Zenica je snimljena šest dokumentarnih filmova. U prvom je fokus postavljen ka objašnjenju zloupotrebe marihuane. U drugom je fokus postavljen na objašnjenje procesa rehabilitacije a u trećem je objašnjena prevencija i prezentovani rezultati istraživanja upotrebe alkohola, duhana i marihuane među mladima. U četvrtom su prezentovana iskustva medicinskih tehničara u radu sa ovisnicima. Peti je namjenjen za temu alkoholizma dok šesti obrađuje sažetak rada Zavoda u 2014.godini kao i aktivnosti Zavoda na edukaciji centara za mentalno zdravlje iz oblasti ovisnosti. Svaki dokumentarni film sadrži oko 15 minuta snimka a emitovan je dva puta na televiziji i dva puta na radiju.

Sa NIP Naša riječ je saradnja kontinuirana a posebno je bila izražena tokom juna i obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv droga kojom prilikom je pisano o rezultatima istraživanja. Te rezultate su objavili i Oslobođenje, Dnevni avaz, te niz veb-portala. Također saradnja je nastavljena i tokom decembra.

Također smo imali objavu i u Magazinu Sport ZDK.

II 15. Kampanje:

a) Kampanja povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga

Tokom mjeseca juna se kontinuirano obilježava Međunarodni dan borbe protiv droga. Ustanovljen je u Vijeću UN 1987.godine. U Zeničko-dobojskom kantonu se radno obilježava od 2006.godine.

Tokom ovogodišnjeg obilježavanja realizovano je šest punktova odnosno posjeta i postavljena informativnog pulta u šest općina Zeničko-dobojskog kantona i to: Zenica, Tešanj, Maglaj, Doboju-jug, Visoko i Kakanj. U užem centru izabranih općina, tim Zavoda je dijelio pripremljeni edukativno-propagandni materijal i u neposrednom kontaktu pružao informacije zainteresovanim građanima. U narednoj tabeli je prikazan naziv i količina podijeljenog materijala:

Tabela broj 3: Edukativno-propagandni materijal	
Naziv	Količina
Letak <i>Ostani čist</i>	400
Letak Ostani čist– druga verzija	400
Letak Džeko	400
Letak Kad porastem biću	400
Letak Neke životne priče...	400
Letak Droga me neće učiniti...	400
Letak Život ili...	400
Afiša: Upotreba duhana, alkohola i marihuane među učenicima srednjih škola na području ZDK	900
Informator	100
Bilten broj 13	50

Organizovana je pres-konferencija u Zenici, u prostorijama Zavoda, a Zavod je učestvovao i na pres-konferenciji Sport ZDK-a u vezi turnira u stonom tenisu.

Zajedno sa Sportom ZDK-a i UG „Sport Media“ je organizovan turnir u stonom tenisu povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga sa nazivom „Sport ZDK table tenis Open“. Na turniru je bilo više od 70 učesnika iz Zenice, Žepča, Kaknja, Breze, Ilijaša, Viteza i još nekih gradova. Pristup turniru je bio slobodan, tj. bez kotizacije. Na turniru je upriličen i promotivni punkt na kojem su podijeljeni edukativno-promotivni materijali.

Sa istim udruženjima je i tokom januara organizovan punkt sa podjelom materijala a povodom manifestacije pod nazivom 1. „Sport ZDK Volleyball Open“. Turnir u odbojci je održan u Zenici uz učešće ekipa iz Breze, Kaknja, Žepča, Zenice, Maglaja i Ilidže.

b) Svjetski dan borbe protiv alkoholizma – 1.april

Ova aktivnost je obilježena prigodnim tekstom i naslovnicom u Biltenu.

c) Svjetski dan nepušenja – 31.5.

Ova aktivnost nije obilježena jer je bilo nedekvatno organizovati bilo kakve aktivnosti u uslovima opće životne opasnosti i posljedica izazvanim poplavama i klizištima.

II 16. Rad Savjetovališta

Savjetovalište radi kontinuirano. Termini su svake sedmice utorkom i četvrtkom od 15:00h do 17:00h. Primjenjuju se modeli grupnog i individualnog rada. U izvještajnom periodu su aktivnosti na tretmanu ovisnika o nikotinu reducirane zbog slabijeg odziva pacijenata. Aktivnosti u vezi ovisnika o alkoholu su redovne i kao nastavak ovih aktivnosti Odjeljenje za rehabilitaciju je pokrenulo procedure osnivanja kluba liječenih alkoholičara. Raspored dežure kao i vrste grupa u Savjetovalištu je sastavljao Načelnik dr. Samir Kasper. Pruženo je 40 usluga za ovisnike o duhanu. Drugih usluga je bilo 146.

II 17. Preventivna politika

Zavod svoje preventivne programe bazira na slijedećim dokumentima:

a) Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godine.

b) Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2009-2013.

c) Državni akcioni plan borbe protiv zloupotrebe opojnih droga u BiH 2009-2013.g. Tim Zavoda je tokom februara i marta učestvovao u evaluaciji Državne strategije nadzora nad opojnim drogama popunjavanjem upitnika od strane stručnog tima i usmenim izlaganjem pred evaluatorom.

Prethodnih godina je rađen Akcioni plan prevencije upotrebe psihoaktivnih supstanci (PAS) na nivou kantonu, što se više ne radi. Nisu poznati razlozi a radnu grupu je formirao Zeničko-dobojskog kanton.

III SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN

III 1. Odjeljenje za ambulanti tretman

Ambulanta Zavoda je funkcionalna jedinica od koje počinje i gdje se obavlja najveći dio poslova u našoj ustanovi.

Tu se provodi: dijagnostika bolesti ovisnosti, dijagnostika pratećih bolesti, terapija, pripreme za stacionarni detoks, dio savjetovanja (roditelja, bračnih drugova, partnera i drugih saradnika u liječenju), usmjerenja u pogledu preventivnih aktivnosti (uz učešće uposlenika u izvršenju istih), usmjerenja u pogledu rehabilitacionih aktivnosti, statistička obrada, dio naučnog rada, dio rada na strategiji Zavoda, evaluacija ukupnog rada sa klijentima.

Osnovni pokazatelji o kvantitetu i kvalitetu rada Ambulante prikazani su u sljedećim elementima: neuropsihijatrijski pregledi, broj pacijenata, struktura pacijenata, testiranje na psihoaktivne supstance, decentralizacija i terenski rad, supstitucionna terapija, testiranje na markere hepatita C, B i HIV-a, rad psihologa u Ambulanti, rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante, saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda, kontinuirana edukacija osoblja i učešće u međunarodnim konferencijama, evaluacija rada.

III 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi

Pacijenti su u stalnom kontaktu sa ljekarima i prosječno su na kontroli dvaput mjesečno a mnogi i češće. Tokom 2014. godine obavljeno je ukupno **7035** pregleda, od toga **5376** u Zenici, **1417** na terenu i **242** u KPD Zenice i Busovače.

Tabela broj 4. Broj neuropsihijatrijskih pregleda u 2012-2014. godini			
Broj pregleda	2012	2013	2014
Zenica	5832	5921	5376
Teren	1187	1472	1417
KPZ Zenica i Busovača		172	242
Ukupan broj	7139	7565	7035
Prosječno mjesečno	595	630	586

III 1.2. Broj pacijenata

U Zavodu je do kraja 2014. godine registrovano ukupno **956** pacijenata. Ukupno na supstitucionoj terapiji tokom devet godine bilo je **712** pacijenata. Tokom 2013. godine došlo je do značajnih promjena u broju pacijenata na supstituciji. Uobičajeno se oko 180 pacijenata aktivno liječilo supstitucijom, tokom 2013 godine aktivno se liječilo supstitucionom terapijom oko 240 pacijenata. Tokom 2014 godine zadržali smo i dalje taj porast broja pacijenata na supstituciji, tako da smo tokom 2014 godine na supstituciji imali 260-270 pacijenta. Trenutno imamo **267** pacijenta na supstituciji od kojih **209** na metadonskoj i **58** suboksonskoj terapiji. Povećan je broj za oko **25** pacijenta u odnosu na prethodnu godinu.

U toku 2014 godine u Ambulanti je tretirano **373** teških ovisnika o heroinu.

Broj novo registrovanih ovisnika je nešto veći nego prošle godine, ali je daleko veći nego prethodnih godina, prije svega zbog većeg registrovanja alkoholizma.

Tabela broj 5. Registrovani pacijenti po godinama										
Godina	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Broj	185	117	91	75	55	59	51	63	115	120

III 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2014. godine

Broj novoregistrovanih ovisnika tokom 2014. godine iznosio je 120 pacijenata.

Tabela broj 6. Broj novoregistrovanih ovisnika po dijagnozi									
Dijagnoza	F 10	F 11	F 12	F 13	F 14	F 15	F 19	Ukupno	
Broj reg. ovisnika	50	47	7	2	0	4	10	120	

U ambulanti je tokom 2014. godine pregledano **498** pacijenata (40 pacijenta više u odnosu na prošlu godinu). Supstitucionom terapijom liječeno je **328** pacijenata.

U terenskim ambulantama kontinuirano se zbrinjava oko 120 pacijenta. Trenutno na supstituciji u terenskim ambulantama je 76 pacijenta, odnosno 28% od ukupnog broja pacijenata na supstituciji. Također **20** pacijenata u KPZ Zenica i Busovača.

Vankantonalni pacijenti: Iz drugih kantona tokom 2014 godine bilo je **40** pacijenta, ukupno izvan kantona do sada je bilo 120 pacijenta većinom iz Srednjobosanskog kantona.

Pošto Srednjobosanski kanton nema sistemsko rješenje za liječenje ovisnosti neki pacijenti su se oslonili na naše resurse. Iz Viteza, Bugojna, Gornjeg Vakufa i Travnika kontinuirano dolaze na ambulantni tretman, dobijaju lijek u Zavodu i nose povlasticu za 6 dana. U Bugojnu postoji ambulanta za ovisnosti pri Centru za mentalno zdravlje, međutim neki pacijenti i dalje dolaze kod nas na kontrolu.

Nekoliko pacijenata iz Klokočnice (Tuzlanski kanton) su na metadonskom programu kod nas.

Pacijenti u zatvoru: prije dvije godine otvorili smo ambulante u KPZ Zenice i KPZ Busovača. U KPD Zenice imamo trenutno 17 pacijenata a u KPD Busovača 3 pacijenta. Obavljamo kontrole u zatvoru jednom mjesečno, ekipa (ljekar i 2 tehničara) iz Zavoda odlazi na teren. Po potrebi, nove pacijente dovozi osoblje KPZ u našu Ambulantu.

Struktura pacijenata po uzrastu: najstariji ima 56 godine, najmlađi 20, prosjek godina je 36.

Struktura pacijenata po spolu: na metadonu je 193 muškaraca i 16 žena, na Suboxonu je 53 muškarca i 5 žene.

III 1.4. Testiranje na psihoaktivne supstance

III.1.4.1. Opšti podaci

Testiranje je obavezni dio našeg supstitucionog programa i pacijenti se ne uključuju u terapiju bez laboratorijske potvrde prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu.

Rutinska šema podrazumijeva test na 12 psihoaktivnih supstanci u prvom pregledu i nakon detoksifikacije a skoro u svakom susretu test na opijate. Uobičajeno se pacijenti testiraju dva do četiri puta mjesečno. S obzirom da su, pored heroína, najraširenije droge THC, BZD, tramadol i amfetamini na teritoriji BiH često testiramo pacijenta na te supstance.

III 1.4.1.2. Broj testiranja i testova tokom 2014. godine

U 2014. godine ukupan broj testiranih pacijenata je iznosio 6107, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 9573! To znači, da je prosječno mjesečno obavljeno 509

testiranja. Tokom 2013. godine bilo je 548 testiranja mjesečno, što znači 40 testiranja mjesečno manje, jer smo provodili mjere štednje zbog ekonomske situacije. Stabilni pacijenti koji su preko 10 godina na metadonskoj terapiji testirani su jednom u 1 do 3 mjeseca.

Tabela broj 7. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance u 2014. godini.															
% poz	10	40	0	0	19	21	56	2	0	0	47	13	14		
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	ALK		
Poz	585	230	0	0	85	35	279	3	0	0	154	115	54		
Neg	5134	349	135	136	362	131	223	131	20	119	175	798	320		
Ukupno	5719	579	135	136	447	166	502	134	20	119	329	913	374		
Ukupan broj testiranih			6107		Ukupan broj testova									9573	

Zapažanje u vezi sa procentom pozitivnosti na opijate: Jedan od indikatora rada sa heroinskim ovisnicima jest procenat pozitivnih testova na opijate. Ova godina je ukupni procenat pozitivnosti na opijate 10% što je nešto manje u odnosu na 2013. g. (U 2013. g. pozitivnost na opijate bila je 11%). Zato je procenat pozitivnost na tramadolu viši u odnosu na prošlu godinu. Za 2014. godinu je 13 %, dok je u 2013. godine bilo 5%. Imali smo imali veći broj ovisnika o tramadolu. Takođe, došlo je do blagog porasta pozitivnosti na THC, BZD, amfetamine.

Treba spomenuti sljedeće rezultate vezane za testiranje pacijenata na opijate: od 268 pacijenta na supstituciji 158 pacijenta ili 59% su negativni na opijate više od godinu dana. 36 pacijenata ili 13,5% su pozitivni na opijate od 6-12 mjeseci, 69 pacijenta ili 26 % imaju manje od 10 pozitivnih nalaza u zadnjih 6 mjeseci, a 5 pacijenata ili 1,5% imaju više od 10 pozitivnih nalaza u zadnjih 6 mjeseci.

III 1.5. Decentralizacija i terenski rad

Podjela metadona obavlja se u devet ambulanti i samo izuzetno na Detoksu pa imamo praktično 10 punktova. Metadonske ambulante rade u Zenici, Visokom, Brezi, Kaknju, Varešu, Doboju-Jugu, Tešnju i Maglaju. Ambulanta u Zavidovićima trenutno miruje jer nema pacijenata na supstitucionom tretmanu. Takođe imamo dvije ambulante u KPZ Zenice i Busovača gdje se dijeli supstitucione terapije i vrši se mjesečni kontrolni pregledi.

Sa ovakvim radom na terenu mi smo jedina ustanova u BIH koja je načinila decentralizaciju u distribuciji supstitucione terapije, jedina ustanova koja omogućava pacijentu da u svojoj općini ima medicinsku uslugu ove vrste.

U tu svrhu obavlja se ogroman terenski rad. Svakog utorka jedna ekipa sa ljekarom neuropsihijatom i dva medicinska tehničara ide službenim autom u tri grada Kantona. Četvrtkom ili nekad drugim danom, kada se ocijeni za potrebno, odlazi druga ekipa sa psihologom, socijalnim radnikom i med. tehničarom. Zadnjeg četvrtka u mjesecu medicinska ekipa odlazi u kazneno-popravne ustanove u Zenici i Busovači radi pregleda i testiranja pacijenata.

III 1.6. Supstituciona terapija

III 1.6.1. Metadonska terapija

Srednja doza metadona bila je 63,24 mg /dan, a srednja doza Suboxona 5,82 mg/dan.

Usluge davanja metadona

U toku 2014. godine je na 11 punktova pojedinačno izdato **68074** doza lijeka rastvorenog u soku! Oko 4200 doza više je izdato u odnosu na prošlu godinu. Od toga dato je **40749** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoksu **2112**, a ostalo na terenu.

Ne treba zaboraviti da je svaka ova usluga podrazumijeva kontakt sa pacijentom i niz radnji u vezi sa pripremom, izdavanjem i obradom podataka.

Potrošnja metadona

Za 2014. godinu smo izdali **419140,5** mililitara solucije metadona (**419,1405** litara!). To je za 34607,98 mililitara više u odnosu na prošlu godinu.

Tabela broj 8. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2014. godini

Mjesec	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	D.Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Zenica	KPZ Busovača	Svega
Januar	19522	1133	45,5	4949,5	1130	1122	848,5	1538	91	2290,5	527	33197
Februar	16940	994,5	25	4010,5	1031,5	1113,5	724	1326	84	2648,5	497,5	29395
Mart	19846	1134	16,5	3805,5	1091,5	1350	627,5	1458,5	87	2836	445	32697,5
April	19395	877	3	4049	1031	1333,5	770	1264	85	2747	465	32019,5
Maj	19087,5	1119		4154,5	1090,5	1399,5	546	1411	53	2683,25	485	32029,25
Jun	20304	864,5		4120	1076,5	1460,5	628,5	1412,5	90	2318,75	483	32758,25
Juli	21623,5	991,5		4391,5	1025	1688	915,5	1559,5	90	2222,5	527	35034
Avgust	22622	701,5		4459	1005	1717	925,5	1834,5	93	2285	332	35974,5
Septembar	24026	1402		4675	950,5	1461	1196	2022	90	2311,5	297	38431
Oktobar	23592,5	1556		4667,5	1029,5	1670,5	1112,5	2437	99	2680	294,5	39139
Novembar	20721	1591		4155,5	931	1545	1207,5	2419	84	2622	285	35561
Decembar	25061	1461		5617,5	1048,5	1821	1411	3064,5	118,5	2907	394,5	42904,5
Ukupno	252740,5	13825	90	53055	12440,5	17681,5	10912,5	21746,5	1064,5	30552	5032,5	419140,5

Tabela broj 9. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2014. godini

Mjesec	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	D.Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Zenica	KPZ Busovača	Svega
Januar	3090	187	26	638	312	234	159	256	31	491	62	5486
Februar	2862	137	25	495	275	225	129	232	28	542	63	5013
Mart	3368	210	26	483	283	291	103	245	31	568	62	5670
April	3285	132	6	479	279	252	120	228	30	523	60	5394
Maj	3329	179		495	305	278	121	246	20	525	62	5560
Jun	3352	133		485	286	288	117	230	30	447	60	5428
Juli	3608	162		496	281	333	152	262	31	457	62	5844
Avgust	3767	120		509	272	324	162	308	31	431	36	5960
Septembar	3637	171		504	238	267	166	345	30	422	36	5816
Oktobar	3606	221		519	261	306	186	383	31	489	31	6033
Novembar	3355	218		493	255	320	183	420	30	480	30	5784
Decembar	3490	242		543	264	314	195	424	31	520	63	6086
Svega	40749	2112	83	6139	3311	3432	1793	3579	354	5895	627	68074

Ukupno smo izdali **68074** doza metadona!

III 1.6.2. Terapija Suboxonom

Supstituciju Suboxonom uveli smo od avgusta 2010. godine. Ovaj lijek u 2013. i 2014. godini dobili smo kao donaciju od strana UNDP. Tokom 2011. godine i 2012. godine pacijente smo uključili na suboxonsku terapiju isključivo preko detoksa. Od 2013. godine primijenili smo i novu praksu za pacijente koji su ispunjavali kriterijume za Suboxon i iste smo uključili u ambulantnom tretmanu.

Terapiju Suboxonom na početku odnosno, prvih 2-4 sedmice pacijenti dobijaju supervizirano u ustanovi, nakon stanje stabilizacije pacijenti dobijaju terapiju u Zavodu za 7 dana nakon testiranja. Ukoliko je pacijent je pozitivan na opijate vraća se na supervizirano davanje lijeka u Zavodu.

Iskustvo sa ovim lijekom je pokazalo da nema prednosti nad metadonom i svaki lijek ima svoju indikaciju.

Tabela broj 10. Utrošak Suboxona u Zavodu tokom 2014. godine u miligramima

Mjesec	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Juli	August	Septembar	Oktobar	Novembar	Decembar	Svega
Svega	9922	9883	11309	12572	10698	9804	9401	8844	10296	10199	9093	10688	122709

Ukupno smo izdali 122709 miligrama suboxona!

Tabela broj 11. Usluga izdavanja Suboxona u Zavodu tokom 2014. godine

Mjesec	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Juli	August	Septembar	Oktobar	Novembar	Decembar	Svega
Broj doza	1664	1635	1900	1863	1936	1744	1699	1674	1597	1663	1597	1672	20644

Ukupno smo izdali 20644 doza Suboxona, skoro 11800 doza više u odnosu na 2013 godinu!

III 1.7. Testiranje na markere hepatita B, C i HIV-a

Dobili smo donaciju brzih test traka na hepatitis markere (B i C). Novi pacijenti koji su tek uključeni u tretman, pacijenti koji su u programu i nestabilni i nisu testirani duže od godinu dana, također se obavezno testiraju. Od ukupnog broja pacijenata koji su bili na supstituciji (622 pacijenta) testirano je 387 pacijenta (62%) od kojih 125 (32%) je pozitivno na hepatitis C i 2 pacijenta (0,5%) su pozitivni na hepatitis B.

U saradnji sa kolegama sa Infektivnog odjela Kantonalne bolnice Zenica postignut je dogovor da se naši pacijenti koji su pozitivni na hepatitis C mogu uključiti na interferonsku terapiju dok su na metadonskom tretmanu.

Ovo je novost u radu od 2013. godine jer je prije toga kriterij za ulazak na tretman interferonom u BiH bio da pacijent nije na metadonu i da je godinu dana negativan na opijate.

Sa ovom promjenom u odnosu na liječenje nama je olakšan rad sa nekim pacijentima, koji su dobili dodatni motiv za liječenje od heroinske ovisnosti kada znaju da se mogu izliječiti i od hepatitisa C.

Postupak je jednostavan: Pacijent koji je šest mjeseci negativan na opijate i pod terapijom metadonom ili Suboxonom, ako nema kontraindikacije za tretman, upućuje se infektologu u Kantonalnu bolnicu gdje se detaljno ispita radi terapije interferonom i ribavirinom.

Šest pacijenata su izliječeni od hepatitisa C tokom 2014. godine, a nekoliko njih primaju interferon, takođe ima oko desetak pacijenata u fazi pripreme za interferonsku terapiju.

III 1.8. Rad psihologa u Ambulanti

Kontinuirani rad psihologa predstavlja potporu pacijentima u stabilizaciji stanja i rješavanju kriza.

Mnogi naučni radovi dokazuju da je uspješnost supstitucionog programa bolja ako se uz ordiniranje zamjenske terapije pruža i psihoterapijska i psihosocijalna podrška.

Psiholozi koji rade u Zavodu redovno učestvuju u aktivnostima Savjetovaništa što podrazumijeva i održavanje predhospitalne, posthospitalne, grupe sa roditeljima, grupe apstinenata itd...

Nezaobilazan je i terenski rad psihologa i učešće u edukaciji edukatora (kontinuirana predavanja nastavnicima i učenicima).

U 2014. godini je obavljeno 1100 usluga psihologa u ambulanti.

III 1.9. Rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante

Opisan je u posebnom izvještaju Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. Socijalni radnici su za period 2014. pružili 1858 usluga pacijentima.

III 1.10. Saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda.

Osim osnovnog rada sa ovisnicima uposlenici Ambulante obavljaju i poslove u prevenciji ovisnosti i rehabilitaciji ovisnika.

III 2. Odjeljenje za stacionarni tretman - Detoks

U posmatranom periodu kvantitativno i kvalitativno je povećan dostignuti nivo pružanja usluga na odjeljenju detoksa uz povećanje ukupnog broja tretiranih pacijenata kao i broja pacijenata koji boluju od neopijatnih ovisnosti te ovisnosti o alkoholu.

III.2.1. Struktura pacijenata

Tabela broj 12. Broj pacijenata na Detoksu 2008-2014. godina

Godina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Broj	35	72	65	66	72	83	95

Tabela broj 13. Odnos kantonalni/vankantonalni pacijenti 2008/2014

Godina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ZDK	33 (94%)	67 (93%)	55 (85%)	50 (76%)	48 (67%)	60 (70%)	74 (78%)
Van ZDK	2 (6%)	5 (7%)	10 (15%)	16 (24%)	22 (31%)	21 (25%)	19 (20%)
Sudski	0	0	0	0	2 (2,77%)	2 (2,40%)	2 (2,10%)
Ukupno	35	72	65	66	72	83	95

Povećanim iskorištavanjem raspoloživih posteljnih kapaciteta zabilježen je izraziti porast broja tretiranih pacijenata na 95 što je najveći broj tretiranih pacijenata u jednoj godini od početka rada detoks odjeljenja. Istovremeno je usprkos nepovoljnom stanju u zdravstvenim fondovima zadržan trend relativno velikog broja tretiranih vankantonálnih pacijenata koji je približno na nivou ranijih godina.

Tabela broj 14. Struktura pacijenata po općinama 2013/2014		
Općina/Godina	2013	2014
Zenica	30 (36,1%)	46 (48,42%)
Tešanj	11(13,2%)	11 (11,57%)
Vareš	2 (2,4%)	0
Bugojno	4 (4,8%)	6 (6,31%)
Visoko	5 (6%)	7 (7,36%)
Kakanj	6 (7,2%)	5 (5,26%)
Breza	2 (2,4%)	2 (2,10%)
Maglaj	4 (4,8%)	3 (3,15%)
Gornji Vakuf/Uskoplje	1 (1,1%)	1 (1,05%)
Vitez	1 (1,1%)	4 (4,21%)
Bosanski Petrovac	2 (2,4%)	0
Cazin	2 (2,4%)	0
Travnik	7 (8,3%)	3 (3,15%)
Doboj Jug	1 (1,1%)	1 (1,05%)
Donji Vakuf	0	0
Zavidovići	1 (1,1%)	1 (1,05%)
Bihać	1 (1,1%)	0
Bosanska Krupa	1 (1,1%)	0
Tuzla	1 (1,1%)	0
Orašje	1 (1,1%)	0
Odžak	0	2 (2,10%)
Kiseljak	0	2 (2,10%)
Busovača	0	1 (1,05%)
UKUPNO	83 (100%)	95 (100%)

Najveći porast u broju tretiranih pacijenata je zabilježen na području općine Zenica što je i očekivano s obzirom na povećan broj tretiranih ovisnika o alkoholu koji su predominantno bili sa područja općine Zenica.

Tabela broj 15. Struktura vankantonálnih pacijenata 2013/2014		
Godina	2013	2014
Srednjobosanski kanton	13 (61,90%)	17 (89,47%)
Posavski kanton	1 (4,76%)	2 (10,52%)
Unsko-Sanski kanton	6 (28,57%)	0
Tuzlanski kanton	1 (4,76%)	0
Ukupno	21 (100,00%)	19 (100,00%)

Usprkos lošem stanju u budžetima zdravstvenog osiguranja tretiran je približno isti broj vankantonálnih pacijenata. Najveći porast broja pacijenata je zabilježen iz Srednjobosanskog

kantona sa tendencijom rasta i u prvom mjesecu 2015. godine. Najveći pad zabilježen je u broju tretiranih pacijenata sa području Unsko-Sanskog Kantona obzirom da je u sklopu tamošnje Kantonalne bolnice osposobljeno Detoks odjeljenje koje počinje sa radom.

Tabela broj 16. Struktura pacijenata po spolu 2013/2014		
Godina	2013	2014
Muški	75 (90,37%)	85 (89,48%)
Ženski	8 (9,63%)	10 (10,52%)

Održana je korelacija između procenta stacionarno tretiranih ovisnika te procenta ovisnika koje se tretiraju ambulantno i koji iznosi oko 10% ukupnog broja pacijenata.

Tabela broj 17. Prosječna starost pacijenata na dan prijema 2013/2014		
Godina	2013	2014
Prosječna starost	35,87 godine	36,52 godine

U 2014. godini došlo održava se trend nešto više prosječne starosti pacijenata na dan prijema što se objašnjava relativno većim brojem recidivista koji su primljeni na tretman kao i izrazitim povećanjem broja tretiranih alkoholičara.

Tabela broj 18. Krvlju prenosive infekcije kod pacijenata 2013/2014		
Godina	2013	2014
HCV pozitivni	14(16,86%)	21(31,34%)
HBV pozitivni	1(1,20%)	0
HIV pozitivni	0(00,00%)	0

U 2014. godini je zabilježen po prvi put porast broja inficiranih hepatitis C virusom međutim najveći broj ovih pacijenata je bio sa područja Srednjobosanskog kantona što je bitno uticalo na konačni rezultat. Veoma je ohrabrujuće sa epidemiološkog stanovišta da i dalje nemamo hepatitis B pozitivnih te ovisnika zaraženih virusom HIV-a.

Tabela broj 19. Broj intravenskih ovisnika 2013/2014		
Godina	2013	2014
Broj intravenskih ovisnika	41(49,39%)	56(58,94%)

Nastavljen je dalji trend porasta broja tretiranih intravenskih ovisnika zbog razvijenih komplikacija najčešće somatskog zdravlja koje se na adekvatan način nisu mogle tretirati u drugim zdravstvenim ustanovama.

Tabela broj 20. Trajanje hospitalizacije 2013/2014		
Godina	2013	2014
Minimalno bolničkih dana	5	1
Maksimalno bolničkih dana	50	47
prosječno bolničkih dana	25,42	22,01

Uprkos povećanom broju ovisnika sa dvojnou psihijatrijskom dijagnozom te alkoholičara sa oštećenjima somatskog i duševnog zdravlja poboljšanjem kvalitete tretmana

nije došlo do bitnijeg prolongiranja dužine tretmana na odjeljenju. Povećanjem efikasnosti provođenja dijagnostičkih i terapijskih procedura vrijeme boravka na odjeljenju je čak i blago skraćeno.

Tabela broj 21. Doza metadona na prijemu 2013/2014		
Godina	2013	2014
Min doza MT na prijemu	35mg	5mg
Max.doza MT na prijemu	105mg	235mg
Prosječno MT na prijemu	54,07mg	58,63mg

Nastavljen je trend daljeg porasta prosječne doze supstitucione terapije na prijemu što je odraz poboljšanja kvalitete rada na odjeljenju kao i preuzimanja u tretman pacijenata iz drugih metadonskih centara.

Tabela broj 22. Broj pacijenata uključenih u suboxonsku terapiju		
Godina	2013	2014
Uključeni na Suboxone	9	4

Došlo je do izrazitog pada broja pacijenata uključenih u tretman suboxonom što je reperkusija poboljšanja kvaliteta rada u ambulantno polikliničkom dijelu Zavoda gdje se transfer na suboxone provodi kao rutinska procedura.

Tabela broj 23. Broj pacijenata uključenih u terapiju disulfiramom		
Godina	2013	2014
Uključeni na Disulfiram	2	4
Uključeni na Disulfiram Depo preparat	0	1

Nastavljen je trend porasta broja alkoholičara tretiranih averzivnom terapijom disulfiramom iako smo u ovom postupku zbog postojanja brojnih kontraindikacija, krajnje konzervativni. Također je po prvi puta u BiH izvršena aplikacija depo preparata disulfirama što je doprinijelo daljem proširenju palete zdravstvenih usluga koje se pružaju u našoj zdravstvenoj ustanovi.

Tabela broj 24. Prosječno trajanje detoksifikacije		
Godina	2013	2014
Trajanje detoksifikacije/dana	19,7	18,75

Prosječno trajanje detoksifikacionog procesa u toku 2014. godine blago je skraćeno iako je veći broj pacijenata imao kompliciranu kliničku sliku ovisnosti ili dvojni psihijatrijsku dijagnozu. To se objašnjava poboljšanjem kvalitete i intenziteta terapijskog rada te ubrzanom i selekcioniranom provođenju standardiziranih dijagnostičkih procedura.

Tabela broj 25. Medicinske procedure na odjeljenju

Godina	2013		2014	
	Prvi	Kontrolni	Prvi	kontrolni
općemedicinski pregledi	84	420	95	475
psihijatrijski pregledi	84	420	95	475
neurološki pregledi	84	420	95	475
Ukupno	251	1260	285	1425

Tabela broj 26. Utrošeni testovi na Detoksu 2013. god.

Mjesec	Utrošeno	Pozitivnih	Testiranih osoba
Januar	126	14	16
Februar	135	20	21
Mart	196	33	23
April	200	23	22
Maj	212	23	20
Juni	239	30	23
Juli	209	26	19
August	231	10	21
Septembar	231	32	21
Oktober	220	21	20
Novembar	154	13	14
Decembar	198	26	18
UKUPNO:	2351	271 (11,52%)	238

Tabela broj 27. Utrošeni testovi na Detoksu 2014 god.

Mjesec	Utrošeno	Pozitivnih	Testiranih osoba
Januar	143	20	13
Februar	220	19	20
Mart	209	29	19
April	165	17	15
Maj	176	18	16
Juni	176	30	16
Juli	209	26	19
August	154	10	14
Septembar	253	32	23
Oktober	253	24	23
Novembar	165	18	15
Decembar	110	16	10
UKUPNO:	2253	259(11,49%)	203

Tabela broj 28. Socio- i psihodijagnostika na prijemu 2013/2014

Godina	2013	2014
Psihodijagnostička testiranja ukupno	168	190
MMPI	84	95
PIE	84	95
Sociodijagnostička testiranja ukupno	168	190
Socijalna anamneza	84	95
Pompidou upitnik	84	95
Ukupno	336	380

Tabela broj 29. Psihoterapijske usluge na Detoksu 2013/2014. god.

Godina	2013	2014
Psihoterapija individualna	420	475
Psihoterapija grupna	108	108
Psihoterapija krizne intervencije	252	285
Sastanci terapijske zajednice	108	108
Ukupno	888	976

Tabela broj 30. Socioterapijske usluge na Detoksu 2013/2014. god.

Godina	2013	2014
Socioterapija individualna	420	420
Socioterapija grupna	56	56
Edukativna grupa	60	64
Sociopedagoška grupa	40	56
UKUPNO	576	596

Tabela broj 31. Struktura grupne terapije 2013/2014. god.

Godina	2013	2014
Duhovna terapija	108	112
Terapija učenja po modelu	176	184
Edukativne grupe med.tehničara	156	156
Suportivne grupe med.tehničara	226	232
Posjete iz terapijskih zajednica	48	52
Muzikoterapija	104	104
Radna terapija	84	88
Art terapija	80	82
Ostali vidovi okupacione terapije	96	96
UKUPNO	1078	1106

Tabela broj 32. Vidovi okupacione terapije na Detoksu 2013/2014. god.		
Godina	2013	2014
Muzikoterapija	104	104
Radna terapija	84	88
Art terapija	80	82
Ostali vidovi okupacione terapije	96	96
UKUPNO	364	370

Tabela broj 33. Struktura patologije na Detoksu 2013/2014		
Godina	2013	2014
Ovisnost o opijatima F11.2	51 (61,44%)	68 (71,57%)
Ovisnost o sedativima F13.2	3 (3,61%)	2 (2,10%)
Ovisnost o analgeticima F19.2	4 (4,81%)	8 (8,42%)
Alkoholizam F10.2	25 (30,12%)	16 (16,84%)
Ovisnost o kanabinoidima F12.2	0	1 (1,05%)
Ukupno	83 (100,00%)	95 (100,00%)

Tabela broj 34. Broj bo dana		
Godina	2013	2014
Ukupno	2110	2148

Tabela broj 35. Broj bolničkih dana 2008 - 2014						
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1061	1720	1610	1564	1781	2110	2148

Iako se to nije očekivalo nastavljen je trend daljeg porasta broja bo dana tako da je u 2014. godini postignuto skoro 100% iskorištenje raspoloživog posteljnog fonda.

Tabela broj 36. Iskorištenost posteljnog fonda 2008 - 2014						
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
76,88%	78,53%	73,51%	74,29%	82,73%	96,34%	98,08%

Tabela broj 37. Otpusti sa Detoksa prema načinu odlaska 2013/2014. god.		
Godina	2013	2014
Regularan otpust	70 (84,33%)	78 (82,10%)
Samovoljni prekid tretmana	9 (10,84%)	13 (13,68%)
Prekid tretmana zbog kršenja terapijskog ugovora	4 (4,81%)	4 (4,27%)

U 2014. godini je postignut približno isti procenat uspješnosti na odjeljenju detoksa što se objektivno nije očekivalo obzirom da se tretirao veći broj pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom i kompleksnom patologijom kao i veći broj pacijenata koji su tretirani zbog alkoholizma.

Struktura psihijatrijskog komorbiditeta ukazuje na porast ukupnog broja tretiranih pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom s time da u tome dominiraju poremećaji osobnosti F60-F69 iako je sve veći broj pacijenata i sa poremećajima afekta(F30-39) kao i stresom izazvanih poremećaja(F40-49)uključujući tu i PTSD.

III. 2.2. Zaključak

Analizom podataka može se zaključiti da se izvršene sve planirane aktivnosti i da je održan relativno visoki nivo pružanja zdravstvenih usluga na odjeljenju detoksa. Paleta zdravstvenih usluga dalje je proširena uvođenjem stacionarnog tretmana ovisnosti o alkoholu, tretmana neopijatskih ovisnosti kao i provođenje averzivne terapije alkoholizma.

IV ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU

Tokom 2014. godine, kao i u prethodnim godinama, Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastojalo je zadržati dostignuti nivo pruženih usluga i unaprijediti vankantonalsnu saradnju u cilju prihvata većeg broja pacijenata iz drugih kantona.

Odjeljenje je nastojalo u saradnji sa centrima za socijalni rad i nadležnim općinskim službama koordinirati u rješavanju niza socijalnih problema kojima su izloženi klijenti Zavoda.

Kroz proširenje aktivnosti na tretmanu alkoholizma u saradnji sa pacijentima Odjeljenje je posredovalo u organizovanju i osnivanju Kluba liječenih alkoholičara.

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju započelo je aktivnost na popunjavanju TDI obrazaca. Od 1.3.2015. godine počinje pilot projekat u Zenici, Sarajevu i Banja Luci kao priprema za usklađivanje sa evropskim protokolima u izvještavanju (Evropski monitoring centar za droge i ovisnosti EMCDDA).

Saradnja sa terapijskih zajednicama je kontinuirana.

Rad u zajednici rezultirao je većim brojem pacijenta na liječenju iz drugih kantona u odnosu na prethodne godine kako na Detoks odjeljenju tako i ambulanti Zavoda.

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju usluge prema klijentu/pacijentu pružalo je kroz nekoliko segmenta unutar Zavoda i to:

- IV.1. Usluge u ambulantom tretmanu;
- IV.2. Usluge u stacionarnom tretmanu;
- IV.3. Usluge u lokalnoj zajednici.

IV 1. Usluge u ambulantom tretmanu

Tabela broj 38. Pregled pruženih usluga u ambulantom tretmanu 2013/2014. godini		
Vrsta usluge	2013	2014
Individualni socioterapijski rad sa klijentom	1549	1130
Grupni socioterapijski rad sa klijentima (teren)	52	52
Grupni socioterapijski rad sa saradnicima	52	52
Grupe duhovne terapije i terapije po modelu (Savjetovanište i Detoks)	104	197
Pompidu upitnik	83	160
TDI upitnik	0	268
Ukupno usluga u ambulanti	1840	1859

U 2014. godini broj usluga je na nivou 2013. godine.

IV 2. Usluge u stacionarnom tretmanu

Tabela broj 39. Pregled pruženih usluga u stacionarnom tretmanu u 2013/2014. godini		
Vrsta usluge	2013	2014
Individualni socioterapijski tretman	252	400
Grupna socioterapija	56	41
Održane grupe od strane predstavnika komuna	108	27
Ukupno usluga u stacionarnom tretmanu	416	468

Broj pruženih usluga na Detoks odjeljenju je ujednačen u odnosu na prethodnu godinu.

IV 3. Usluge u lokalnoj zajednici

Tabela broj 40. Usluge u lokalnoj zajednici u 2013/2014. godini		
Vrsta usluge	2013	2014
Ostvarena materijalna pomoć od strane Ze-do kantona – smještaj u komune	10	15
Ostvarena materijalna pomoć od strane Općine Zenica	3	5
Ostvarena materijalna pomoć od strane CSR Zenica	32	10
Ostvarena materijalna pomoć od strane CSR Visoko	2	1
Ostvarivanje prava na korištenje zdravstvene zaštite klijenata	75	25
Posredovanje u postupku starateljstva	2	1
Ostala upravno pravna akta (sud, tužilaštvo, centri za soc rad i sl.)	68	95
Ukupno usluga u lokalnoj zajednici	192	152

Osim navedenih kvantitativnih usluga postoji kontinuirana saradnja sa drugim javnim i nevladinim ustanovama u Zeničko-dobojskom kantonu i drugim kantonima (centrima za socijalni rad, centrima za mentalno zdravlje, bolnicama, zavodima za zapošljavanje, udruženjima građana i dr.).

IV.3.1. Usluge smještaja u terapijske zajednice

Na osnovu potpisanog Ugovora Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona i četiri terapijske zajednice (PROI kod Kaknja, koja je polovinom 2013. godine prestala sa radom; CROPS Smoluća kod Tuzle, Marijanovac kod Banja Luke i Izvor Plehan kod Dervente), a na inicijativu Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog

kantona, te na osnovu dostavljene Instrukcije Ministarstva, Zavod je u dosadašnjem periodu realizovao sljedeće aktivnosti:

- realizacija Ugovora o smještaju klijenata u terapijske zajednice počela je sa implementacijom od 01.05.2010. godine, pridržavajući se Člana 55. stav 2. Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom te dostavljene Instrukcije nadležnog Ministarstva;
- od osnivanja Zavoda do kraja 2014. godine ukupno je smješteno 79 pacijenata u terapijske zajednice, od čega je 15 pacijenata smješteno tokom 2014. godine.

Tabela broj 41. Broj upućenih pacijenata u terapijske zajednice							
Godina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ukupno
Broj pacijenata	11	15	10	17	11	15	79

Tabela broj 42. Smještaj pacijenata po terapijskim zajednicama 2009/2014					
Terapijska zajednica	PROI Kakanj	Marjanovac	CROPS Smoluća	IZVOR Plehan	Ukupno
Broj pacijenata	25	19	29	6	79

Od ukupnog broja smještenih pacijenata četrdesetisedam finansirani su od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona.

Jedanaest pacijenata smještenih 2009. godine nisu finansirani od strane Vlade jer u tom periodu ugovori nisu bili potpisani, kao i za četiri pacijenta koji su smješteni u komunu Izvor (ugovor potpisan decembra 2012. godine),

Trenutno je u terapijskim zajednicama smješteno pet pacijenata koji se finansiraju od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, na osnovu potpisanog ugovora o smještaju i finansiranju.

Zadržan je kontinuitet odlaska pacijenata u terapijske zajednice ali je to interesovanje promjenljivo iz godine u godinu.

Terapijska zajednica PROI Kakanj polovinom 2013. godine prestala je s radom te je time prestao da važi Ugovor o smještaju pacijenata.

Provođenje mjera obaveznog liječenja: Od strane suda izrečeno je u 2014. godini nije bilo izricanja novih mjera obaveznog liječenja.

Tabela broj 43. Mjere obaveznog liječenja							
Nadležni sud/godina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ukupno
Općinski sud Zenica	0	2	8	7	10	0	27
Općinski sud Visoko	0	1	0	1	1	0	3
Općinski sud Maglaj	0	0	0	0	1	0	1
Općinski sud Zavidovići	0	0	0	0	1	0	1
Ukupno	0	3	8	8	13	0	32

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ostvarilo je sljedeće ciljeve:

- U odnosu na proteklu godinu zadržan je kvantitet i kvalitet pruženih usluga odjeljenja a uključeni su i novi elementi u rad.
- Saradnja sa terapijskim zajednicama: na proces resocijalizacije u terapijske zajednice Zavod je uputio 15 pacijenata tokom 2014. godine. Ovaj rad je kontinuiran.

- Koordinacija u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja: Na osnovu saradnje Zavoda i Zavoda za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona svim pacijentima Zavoda obezbijeđeno je zdravstveno osiguranje. Aktivnost je kontinuirana.
- Klub liječenih alkoholičara: Zavod je pokrenuo inicijativu tokom juna 2014. godine za osnivanje Kluba liječenih alkoholičara a zvanično je registrovan u decembru 2014. godine.
- Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti: Članom 11. ovisnici su zakonski tretirani kao korisnici socijalne zaštite.
- Uposlenici Odjeljenja uključeni su u aktivnosti drugih odjeljenja Zavoda.

V IZVJEŠTAJ O EKONOMSKO FINANSIJSKOM POSLOVANJU ZA 2014. GODINU

Svi finansijski izvještaji Zavoda za bolesti ovisnosti za obračunski period 1.1. do 31.12.2014. godine u potpunosti su urađeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu, Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

Zavod za bolesti ovisnosti u 2014. godini ostvario je gubitak u iznosu od 60.930KM. Uzrok ostvarenog gubitka pokušat ćemo pojasniti kroz pojedinačne ekonomske parametre i to:

5.1. Ukupni prihod

U 2014. godini ukupan prihod Zavoda za bolesti ovisnosti ostvaren je u iznosu od 1.685.302 KM što je u odnosu na prošlu godinu manje za 1,5%. Ovakav procenat ne treba da nas zavara ukoliko prihvatimo činjenicu da je rast prihoda od donacija metadona i suboxona bio 18% i da je ista vrijednost (513.488KM) utrošena tokom 2014. godine. Iz ovoga proizilazi da je realni rast prihoda zaostajao za prošlom godinom za cijelih 8% što u svakom slučaju nije bilo dovoljno za pozitivno poslovanje.

Posmatrano u strukturi ukupnog prihoda nekoliko godina unazad 2012-2013, zapažamo da je pad izvornih prihoda od strane **Budžeta Zeničko-dobojskog kantona** iz godine u godinu sve evidentniji. Napomenimo da je prihod u 2012.godini iznosio 264.998 KM u 2013. godini iznosio je 170.000KM a u izvještajnoj godini svega 84.884 KM ili 32% u odnosu na 2012.godinu. Ovakav negativan trend pada prihoda zasigurno predstavlja osnovni razlog ostvarenog gubitka kao i kočnicu u daljoj realizaciji zacrtanih projekata (ciljeva) na unapređenju i promociji zdravlja.

Prihod ostvaren od Zavoda zdravstvenog osiguranja u iznosu od 926.937 KM, predstavlja za sada najvažniji i siguran izvor sredstava i isti je zadržan na nivou 2012.i 2013. godine. Treba istaći da je ovaj prihod u 2014. godini s obzirom na njegovu sigurnost i bez većih oscilacija dosta amortizovao nedostatak sredstava koja su dospijevala iz Budžeta ZDK.

Prihod od donacija u vrijednosnom obliku terapije metadonom i Suboxonom predstavlja značajnu stavku u strukturi prihoda i rashoda i iznosi 513.488 KM. Metadon i Suboxon doniran od strane UNDP-a oprihodovan je u visini stvarnog utroška, odnosno podijeljene terapije tokom 2014.godine. U zalihama, odnosno odloženim prihodima imamo 133.471 KM pomenute terapije. Sa aspekta utroška lijekova koja se propisuju na teret Zavoda zdravstvenog osiguranja ova stavka, odnosno metadon i suboxon doniran od strane UNDP-a predstavlja značajnu uštedu u potrošnji lijekova.

Ostvareni su i značajni prihodi iz drugih kantona, sudova i kazneno-popravnih zavoda. Po ovome osnovu, ostvaren je prihod u iznosu od 129.536 KM (od čega 3.973 KM gotovinski). Ovdje treba istaći da je visina ovog prihoda na žalost limitirana jer je uslovljena ograničenošću prostornih i posteljnih kapaciteta.

Uz svesrdnu pomoć UNDP-a i uz dogradnju dijela Detoxa tokom 2015. broj kreveta bit će povećan (4 kreveta) a samim tim očekujemo i skroman rast prihoda iz ovog osnova. Uz obezbjeđenje prostora, posteljnih kapaciteta, adekvatnu organizaciju rada, te stručni i edukovan kadar, naravno i razumijevanje finansijera, bili bismo u mogućnosti da postanemo regionalni centar za liječenje ovisnosti u Bosni i Hercegovini.

5.2. Ukupni rashodi

Ostvareni ukupni rashodi u obračunskom periodu 01.01.-31.12.2014. godine iznose 1.746.232 KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine više za 2% ili za 37.998 KM. U 2014. godini realan rast troškova poslovanja je za 3% manji u odnosu na 2013. godinu (izuzmemo li pomenute troškove metadona-suboxona donirane od strane UNDP-a).

U strukturi troškova poslovanja bilježimo blago povećanje kod troškova test traka metadonske terapije i utroška metadona, ishrane pacijenata, što je uslovno povezano sa rastom prihoda, odnosno povećanim brojem liječenih pacijenata.

Udio plaća, poreza i doprinosa na plaće u stukturi ukupnih troškova iznosi 51% a sam rast plaća bio je usporen za 1% u i uz činjenicu da je broj uposlenih (31.12.2014.) uvećan za jednog radnika.

Svakako ovdje ne treba izostaviti i činjenicu da je i rast cijena inputa imao uticaja na rast troškova poslovanja što je amortizovano mjerama štednje.

Detaljan uporedni pregled troškova za protekle tri godine dat je u tabelarnom prilogu.

5.3. Gubitak

Gubitak na kraju 2014. godine iznosi 60.930 KM, a predstavlja razliku između ostvarenih prihoda i rashoda u tekućoj godini.

I pored ostvarenih ušteda na svim segmentima troškova poslovanja, racionalne organizacije rada gubitak je bio neminovan uz činjenicu da je prihod iz Budžeta ostvaren samo sa 43 procenta.

5.4. Stalna sredstva

Nabavna vrijednost stalnih sredstava na dan 31.12.2014. godine iznose 189.618 KM a ista su otpisana sa 71% ili sadašnja vrijednost stalnih sredstava iznosi 55.203 KM. Građevinskih objekata u vlasništvu nema.

Amortizacija (kao trošak) u 2014. godini iznosi 14.848 KM.

Tabela broj 43. Nabavka stalnih sredstava u 2014. godini

Sredstvo	KM
Računar PC	1.039
Kancelarijski namještaj	527
Ukupno	1.566

Od strane UNDP-a doniran je jedan sef vrijednosti 3.120 KM koji se vodi kao tuđa oprema data nama na korištenje.

5.5. Zalihe

Ukupne zalihe na dan 31.12.2014.godine su 133.471 KM a odnose se, kako smo već istakli na zalihe metadona i suboxona doniranog od strane UNDP-a.

VI REZIME

Zavod je i 2014. godine ispunio svoju misiju i dio vizije ustanove.

Proširenje kapaciteta za četiri kreveta omogućio je UNDP. Lokalna zajednica nije nikad imala kapitalna ulaganja u našu ustanovu!

Finansijski se godina završila sa negativnim poslovanjem što je bio logični slijed stalnog smanjivanja transfera iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona. Kontinuirano se preduzimaju mjere štednje u Zavodu.

Zavod je i dalje brend u struci, prepoznatljiv u regiji po naučnim i praktičnim rješenjima, te širini aktivnosti. Od osnivanja Zavoda postignut je najveći broj pacijenata na terapiji u Ambulanti, najveći broj pacijenata na Detoksu sa najvećim procentom iskorištenosti posteljnog fonda, najveća vrijednost donacija 513.488 KM i relativno veliki komercijalni prihod od 129.536 KM.

Finansiranje: Finansijska ovisnost Zavoda o budžetu Kantona rezultirala je nesigurnim poslovanjem i stalnim pokušajima da se dio posla komercijalizira kako bi se nadoknadio nedostatak. Zavod za zdravstveno osiguranje obezbjeđuje redovnu mjesečnu tranšu novca za našu ustanovu. Budžetom Kantona za 2014. godinu planirano je 197000 KM ali budžetski plan za našu ustanovu se ne poštuje: zadnje dvije godine transfer za Zavod se smanjuje svaki put za više od 50%. Tako smo sa 264.998 u 2012. godini došli do 84 884 KM u 2014. godini što je tek 32% transfera od prije tri godine.

Zeničko-dobojski kanton preko Zavoda za zdravstveno osiguranje i budžeta Kantona uložio je u 2014. godini 1.011.821 KM. Na to je Zavod u vrijednosti donacije i komercijalnom prihodu obezbijedio vrijednost od 643.024 KM ili 64% iznosa dobijenog od zajednice. Time je još jednom potvrđeno da se Zavod nije oslonio samo na budžetski novac.

Osnovna djelatnost: Prevencija, tretman i rehabilitacija u oblasti ovisnosti je dobro organizovana i funkcionije besprijekorno uz sve teškoće po prirodi posla sa ovisnicima.

Proširenje djelatnosti: Kao edukacioni centar za ovisnosti na nivou FBiH obučavamo uposlenike centara za mentalno zdravlje. Učestvovali smo u federalnom projektu supstitucione terapije u kazneno-popravnim ustanovama i obučili profesionalce u tri zatvora: Zenica, Busovača i Orašje.

Akadska, počasna zvanja, edukacije: U Zavodu radi jedan doktor medicinskih nauka i primarijus, četiri doktoranta, pet magistara, jedan magistrant, jedan kognitivno-bihejvioralni terapeut (KBT) i dva transakciona psihoterapeuta pod supervizijom (TA). Tri ljekara su na drugoj godini subspecializacije iz ovisnosti-adiktologije.

Edukacija za druge: Sarađujemo sa Zdravstvenim i Islamskim pedagoškim fakultetom; Provodimo edukaciju učenika Srednje medicinske škole i edukaciju osoblja centara za mentalno zdravlje u prostoru Zavoda.

Prevencija Web stranica, Facebook stranica, Bilten – dva izdanja ove godine (sada katalogiziran), predavanja za Vijeće roditelja i učenika, izviđače, TV intervjui, šest emisija na TV Zenici, itd.

Ambulanta: Na zamjenskoj terapiji bilo je više od 700 heroinskih ovisnika za 9 godina. U toku 2014. godine javila su se 373 heroinska ovisnika i 85 alkoholičara. Aktuelno je na terapiji 267 pacijenata (najveći broj bio je 270 u 2014. godini). Na metadonu je 209 pacijenata, na Suboxonu 58. Ovdje nisu ubrojani pregledi eksperimentatora, pacijenata sa drugim dijagnozama itd.

Detoks. Tokom 2014. godine urađene su administrativne pripreme, UNDP je proveo tender i započele su pripreme za dogradnju Detoksa radi proširenja kapaciteta. Objekat se trenutno gradi (januar-februar 2015.) i očekuje se kompletiranje do kraja marta 2015. godine. Detoks je u 2014. godini zbrinuo 95 pacijenata što je najveći broj od osnivanja.

Ovisnosti su težak problem, česta je kombinacija sa drugim bolestima: Ponekad se zaboravlja težina problema. Više od pola pacijenata ispunjava kriterije za neki od poremećaja ličnosti! Svaki deseti pacijent boluje i od psihoze! Više od pola pacijenata uzima i lijekove za smirenje! Svaki treći pacijent ima hepatitis C! Više od 25% puši marihuanu i pije alkohol! U jednom našem istraživanju 120 pacijenata imalo je ukupno oko 400 godina zatvora! Uprkos svemu – ovisnici se liječe sa jednakim uspjehom kao i internistički pacijenti.

Uspjeh u liječenju: Većina pacijenata ima bolji kvalitet života uz tretman. Svi pacijenti na Suboxonu su negativni na heroin (u suprotnom se vrata na metadon). Samo 10 % testova je pozitivno na heroin. Desetine pacijenata su stabilni apstinenti koji dolaze na kontrole u Zavod – praktično izliječeni. Desetine njih radi. 10 pacijenata su stariji od 50 godina a tu je i nekoliko penzionera.

Intersektorska saradnja funkcioniše sa potpisanim sporazumima ili bez njih. Nema prepreka. Tu su zdravstvene ustanove, vladine i nevladine organizacije, škole, fakulteti, policija, centri za socijalni rad, vjerske ustanove, komune.

Osobine u načinu rada: Multidisciplinarni pristup, pristupačno liječenje (najčešće manje od 5 km do naše usluge), liječenje je dobrovoljno ili po nalogu suda, besplatno, u okviru zdravstvenog sistema, bez liste čekanja, kriteriji za ulazak u tretman su medicinski a ljekari opšte prakse dijelom su uključeni u tretman ovisnika.

Terenski rad – pristupačnost: Jedna trećina naših pacijenata zbrinjava se van Zavoda. U šest gradova Kantona osim Zenice, povremeno i svih osam, obavljamo preglede, savjetovanje i podjelu terapije. Ovo je jedinstven primjer u BiH da jedna ustanova organizuje rad na velikom broju punktova.

Zatvori: Ugovorom je regulisana saradnja sa dva zatvora – Zenica i Busovača radi se o već uhodanom poslu koji je pacijentima obezbijedio liječenje a zatvorima mirniju sredinu.

Očekujemo i u narednom periodu da se ustanova postupno razvija, da se riješi problem prostora i stabilizuje finansiranje iz budžeta Kantona.

S poštovanjem!

Direktor
Prim. dr. sci. med. Jasmin Softić
neuropsihijatar

Zenica, februar 2014. god.